

Nr 19.

Ankom till riksdagens kansli den 2 maj 1925 kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till dels lag angående ändrad lydelse av §§ 37 och 49 i förordningen den 23 maj 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm och dels lag angående ändrad lydelse av § 3 i lagen den 15 maj 1903 angående folkskoleväsendet i Stockholm.

Konstitutionsutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft två av båda kamrarna till dess handläggning hänvisade kungl. propositioner, nr 143, däri Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden den 20 mars 1925, föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av §§ 37 och 49 i förordningen den 23 maj 1862 (nr 33) om kommunalstyrelse i Stockholm.

Härigenom förordnas, att §§ 37 och 49 i förordningen den 23 maj 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

§ 37.

Mom. 1. Stadskollegiet utser till ordförande i drätselnämnden och till ordförande i fattigvårdsnämnden de borgarråd, vilkas föredragningsskyldighet omfattar de till dessa nämnders arbetsområden hörande ärenden, ävensom bland borgarråden ordförande i de övriga nämnder, beträffande vilka sådant

är i kollegiets instruktion föreskrivet, därvid hänsyn tages till den fördelning av föredragningskyldigheten, varom i § 35 förmåles.

Av stadskollegiet utsedda ordförande i stadens nämnder tjänstgöra under den tid, de tillhöra kollegiet, eller den kortare tid, kollegiet vid valet bestämmer. Bliver plats, varom här är fråga, ledig, skall den av stadskollegiet omedelbart återbesättas. Den, som jämlikt § 34 av stadskollegiet utsetts i borgarråds ställe, uppehålle jämväl den befattning, denne innehar såsom ordförande i nämnd.

De ledamöter — — — avgång lediga.

Avgående ledamot — — — kan omväljas.

Om sättet — — — stadskollegiet stadgat.

Mom. 2. Kvinna, som — — — sig uppdraget.

§ 49.

Den, som med stadsfullmäktiges beslut i stadens gemensamma angelägenheter icke åtnöjes, äger att däruti söka ändring genom besvär, vilka böra jämte det överklagade beslutet ingivas till överståthållarämbetet före klockan tolv å fjortonde dagen efter det klaganden av beslutet erhöill del, dagen då sådant skedde likväl oräknad. Klaganden skall anses hava av beslutet erhållit del den dag, då det i överensstämmelse med § 24 offentliggjordes.

Där ej i lag eller annan allmän författning meddelats särskilda bestämmelser angående klagan över nämnds beslut, skall vad i första stycket stadgats äga motsvarande tillämpning i avseende å beslut, som av stadens nämnder meddelas i stadens gemensamma angelägenheter; dock må klagan genom besvär ej föras över beslut, som enligt av Kungl. Maj:t fastställda föreskrifter skall på begäran av den, som är missnöjd med beslutet, underställas prövning av särskild förtroendenämnd.

Söker klaganden — — — helhet förordna.

Besvär, varmed — — — prövning upptagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1925.

Av stadskollegiet jämlikt äldre bestämmelser utsedda vice ordförande i stadens nämnder skola vid sagda tidpunkt frånträda dessa befattningar.

Bestämmes i instruktion för nämnd, i vilken stadskollegiet jämlikt äldre bestämmelser utsett vice ordförande, att antalet av stadsfullmäktige utsedda ledamöter och suppleanter skall från och med den 1 juli 1925 ökas, skall val förrättas i juni 1925 och avse tiden till och med den 31 december 1926.

och nr 144, däri Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 20 mars 1925, föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av § 3 i lagen den 15 maj 1903 (nr 58 sid. 1)
angående folkskoleväsendet i Stockholm.

Härigenom förordnas, att § 3 i lagen den 15 maj 1903 angående folkskoleväsendet i Stockholm skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 3.

Mom. 1. Direktionen utgöres, efter stadsfullmäktiges beprövande, av minst nio, högst tjuguen ledamöter. Av dessa utses en av Stockholms stads konsistorium, en, tillika ordförande, av stadskollegiet i Stockholm bland borgarråden, samt de övriga av stadsfullmäktige bland stadens vid fullmäktigeval röstberättigade inbyggare, som uppnått tjugufem års ålder.

Mom. 2. Den av stadskollegiet utsedde ordföranden i direktionen tjänstgör under den tid, han tillhör kollegiet, eller den kortare tid, kollegiet bestämmer. Bliver plats, varom här är fråga, ledig, skall den av stadskollegiet omedelbart återbesättas. Där borgarråd, som valts till ordförande i direktionen, avgår före tjänstgöringstidens utgång eller åtnjuter tjänstledighet, skall den, som jämlikt § 34 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm av stadskollegiet utses i borgarrådets ställe, uppehålla jämväl ordförandeplassen i direktionen.

Övriga ledamöter — — — den avgångne.

Mom. 3. Konsistorium utser — — — sig uppdraget.

Mom. 4. Ledamöter i — — — styrelsen företrädda.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1925.

Den, som jämlikt äldre bestämmelser är av stadskollegiet utsedd till vice ordförande i direktionen, skall vid sagda tidpunkt frånträda denna befattning.

Besluta stadsfullmäktige, i anledning av vad i denna lag stadgas, att antalet av stadsfullmäktige utsedda ledamöter och suppleanter i direktionen skall från och med den 1 juli 1925 ökas, skall val förrättas i juni 1925 och avse tiden till och med den 31 december 1926.

Beträffande motiveringarna för dessa förslag får utskottet hänvisa till propositionerna.

Genom ovannämnda propositioner har Kungl. Maj:t efter framställningar från Stockholms stadsfullmäktige förelagt riksdagen förslag äsyftande reformer inom huvudstadens kommunala förvaltning i två hänseenden. Den ena gäller ordningen för utseende av vice ordförande i vissa av stadens nämnder,

*Utskottets
yttrande.*

för vilka i samband med 1920 års omorganisation av den centrala stadsförvaltningen i Stockholm stadgades, att ej blott ordförande utan även vice ordförande skulle utses av och inom stadskollegiet. Av skäl, som i propositionerna närmare utvecklas, har emellertid denna ordning befunnits olämplig. Avsikten är, att i stället nämnderna själva skola välja sina vice ordförande. I den mån bestämmelser i detta ämne ankomma på riksdagens avgörande, inrymmas de för närvarande dels i § 37 av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm och dels i § 3 av lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm, och i sagda lagrum föreslås således nu förändringar.

Mot denna reform har utskottet intet att invända utan finner sig böra på de i propositionerna angivna grunder tillstyrka bifall till nyssnämnda ändrade lagstadganden och i anledning därav föreslagna övergångsbestämmelser.

Det andra av de i föreliggande propositioner upptagna spörsmålen avser införande av en särskild form för underställning av vissa beslut rörande stadens tjänstemäns anställningsförhållanden. Med några i särskilda författningar stadgade undantag har hittills ingen annan möjlighet förefunnits att vinna ändring i de kommunala myndigheternas beslut om tjänstetillsättning, entledigande från tjänst och dylikt än den som står till buds genom bestämmelserna i kommunalförordningens 49 § om besvär över dylika myndigheters beslut i allmänhet. Den allenast formella prövning av besluten, som medgives av dessa bestämmelser, har emellertid icke ansetts tillfyllest beträffande nyss omförmälda särskilda slag av frågor, utan det har synts önskvärt att för dylika ärenden finna en speciell ordning, som tillåte en förnyad prövning av besluten i hela deras vidd. Efter ett flerårigt dryftande av detta spörsmål inom Stockholms kommunalförvaltning ha numera stadsfullmäktige hemställt hos Kungl. Maj:t om åtgärders vidtagande för åvägabringande av frågans lösning i enlighet med av dem framlagt förslag.

Detta förslag innehåller, att den, som är missnöjd med någon stadens nämnds beslut i fråga om tillsättning av ordinarie befattning lydande under nämnden, eller om förordnande att uppehålla sådan befattning under sammanhängande tid av minst sex månader eller om skiljande eller förflyttning från ordinarie befattning på grund av fel eller försummelse i tjänsten, skall kunna få beslutet underställt prövning av en för bedömande av dylika frågor särskilt organiserad nämnd, betecknad »förtroendenämnden». Härifrån undantages dock dels sådana nämnders beslut i hithörande frågor, om vilkas sakliga prövning i anledning av besvär särskilda föreskrifter redan finnas, och dels beslut av stadskollegiet. Förtroendenämnden skall enligt förslaget bestå av fem ledamöter, nämligen stadsfullmäktiges ordförande samt förste och andre vice ordförande jämte två av Kungl. Maj:t förordnade, i allmänna värv erfarna personer. Nämnden skall vara beslutförför, om fyra ledamöter äro tillstädes, och för ändring av beslut, som underställts dess prövning, skall fordras majoritet av dess samtliga ledamöter, d. v. s. minst tre röster. Över dess beslut skall kunna klagas hos överståthållarämbetet i vanlig ordning enligt de i § 49 av kommunalförordningen meddelade föreskrifterna om besvär på formella grunder. Däremot skall möjligheten att på denna väg an-

föra besvär omedelbart över sådant beslut, som enligt det förestående skulle kunna underställas förtroendenämnden, vara utesluten.

Medan bestämmelser i övrigt om detta underställningsförfarande skulle bero allenast av Kungl. Maj:ts stadfästelse, kräver den påpekade begränsningen i de allmänna besvärstadgandenas tillämpning ändring av förutnämnda § 49 i kommunalförordningen, och på grund därav har frågan nu kommit under riksdagens prövning.

Utskottet anser sig icke kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts föreliggande förslag i denna senare del. Att vidtaga den ifrågasatta förändringen av gällande ordning för besvärsrätt i administrativ väg beträffande de kommunala besluten, finner nämligen utskottet ej tillrädligt. Oavsett huru kravet på saklig prövning av nu ifrågavarande kommunala beslut må kunna tillgodoses, synes alltså denna besvärsrätt böra oförändrad vidmakthållas.

Ehuru det ifrågasatta underställningsförfarandet vid den ordning, vari detsamma avses att genomföras, endast i en formell detalj kräver riksdagens medverkan, har utskottet ej kunnat underlåta att beakta den sakliga innebörden av den tillärnade anordningen. Att överlåta realprövningen i kommunala tjänstefrågor åt en nämnd, som till avsevärd del skulle bestå av medlemmar utsedda av Kungl. Maj:t, synes icke stå i god överensstämmelse med den ledande självstyrelseprincipen inom den svenska kommunalförvaltningen. Och det torde ej böra förbises, att reformen, även om den i föreliggande sammanhang allenast gäller huvudstaden, på grund av sin art kan väntas bli prejudicerande, åtminstone för övriga större städers vidkommande.

Utskottet vill även nämna, att under ärendets behandling andra uppslag till frågans lösning givits, mot vilka nu berörda principiella erinringar icke torde kunna riktas. I den ordning, vari frågan framkommit till riksdagens behandling, lär emellertid utskottet sakna anledning att närmare ingå på det uppkomna spörsmålets lösning.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- a) att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 143 icke kunnat i sin helhet av riksdagen antagas, måtte för sin del antaga följande

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av § 37 i förordningen den 23 maj 1862 (nr 33)
om kommunalstyrelse i Stockholm.

Härigenom förordnas, att § 37 i förordningen den 23 maj 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

§ 37.

Mom. 1. Stadskollegiet utser till ordförande i drätselnämnden och till ordförande i fattigvårdsnämnden de borgarråd, vilkas föredragningsskyldighet omfattar de till dessa nämnders arbetsområden hörande ärenden, ävensom bland borgarråden ordförande i de övriga nämnder, beträffande vilka sådant är i kollegiets instruktion föreskrivet, därvid hänsyn tages till den fördelning av föredragningsskyldigheten, varom i § 35 förmäles.

Av stadskollegiet utsedda ordförande i stadens nämnder tjänstgöra under den tid, de tillhöra kollegiet, eller den kortare tid, kollegiet vid valet bestämmer. Bliver plats, varom här är fråga, ledig, skall den av stadskollegiet omedelbart återbesättas. Den, som jämlikt § 34 av stadskollegiet utsetts i borgarråds ställe, uppehålle jämväl den befattning, denne innehar såsom ordförande i nämnd.

De ledamöter — — — avgång lediga.

Avgående ledamot — — — kan omväljas.

Om sättet — — — stadskollegiet stadgat.

Mom. 2. Kvinna, som — — — sig uppdraget.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1925.

Av stadskollegiet jämlikt äldre bestämmelser utsedda vice ordförande i stadens nämnder skola vid sagda tidpunkt frånträda dessa befattningar.

Bestämmas i instruktion för nämnd, i vilken stadskollegiet jämlikt äldre bestämmelser utsett vice ordförande, att antalet av stadsfullmäktige utsedda ledamöter och suppleanter skall från och med den 1 juli 1925 ökas, skall val förrättas i juni 1925 och avse tiden till och med den 31 december 1926.

b) att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 144.

Stockholm den 2 maj 1925.

På konstitutionsutskottets vägnar:

K. VON GEIJER

Närvarande: Herrar *von Geijer, Sävström, Thulin, Reuterskiöld,* David Bergström, G. W. Hansson, Dahl, Larsén, A. W. Johansson, Nils Anton Nilsson, Österström,* Gustafson i Kasenberg, Pehrsson i Göteborg, Hallén,* Andersson i Igelboda, Karlsson i Vadstena,* Jeppsson,* Forssell, Fast och Svensson i Grönvik.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herrar *Andersson* i Igelboda och *Fast*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka jämväl Kungl. Maj:ts proposition nr 143 i dess helhet;

2) av herr *Reuterskiöld*, som beträffande motiveringen ansett, att sista stycket bort ersättas av följande:

»Utskottet vill även — — — kunna riktas, men att utskottet, som dock principiellt måste fasthålla, att de kommunala tjänstemännen icke kunna anses såsom offentligrättsligt anställda eller över huvud såsom likställda med statens befattningshavare, utan tvärtom grunda sin ställning på ett privaträttsligt avtal med kommunen, i övrigt saknar anledning att närmare — — — lösning.»
